

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN SOSYAL DESTEK PERCEIVED SOCIAL SUPPORT BY SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Özlem BEKTAŞ*
Engin ZABUN**

Öz

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin sosyal destek algılarının demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Tokat il merkez ortaokullarında 6. 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören 429 kız ve 310 erkek olmak üzere toplam 739 öğrenci oluşturmuştur. Bireylerin sosyal destek algılarını sosyal ilişki unsurlarına göre ölçmek amacıyla Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından geliştirilmiş, Duyan, Gelbal ve Çalık Var (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış "Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi SPSS programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin istatistiksel hesaplamalarında iki gruplu karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla grupların karşılaştırılması için de Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin arkadaş desteği faktörü ile genel sosyal ilişki unsurları puanlarının erkek öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sınıf düzeyine, aile gelirine, kardeş sayısına, ebeveyn eğitim durumlarına göre gruplar arasında anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: sosyal destek, sosyal ilişki, sosyal bilgiler

Abstract

In this research, the social support perceptions of secondary school students were aimed to be studied. The research's working group was consisted of 429 girls and 310 boys, totally 739 students who study in Tokat city center secondary schools of 6th, 7th and 8th grades in 2016-2016 educational year. "Provision of Social Relationship Scale", which was developed by Turner, Frankel and Levin (1983) and adapted in Turkish by Duyan, Gelbal and Calikvar (2013). Datas were analyzed by Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis H test with the use of SPSS programme. In the statistically calculation of the datas, for the comparison of two groups Mann-Whitney U test, for the comparison of groups more than two Kurskall-Wallis H test and with this test for determining groups which have difference in binary groups Mann-Whitney U tests were applied. There were significant differences between the groups according to class, parental education status, family income, number of sibling.

Keywords: social support, social relations, social studies

1. Giriş

Geçmişten bugüne toplumların kentleşme olgusu ve endüstrileşmesi pek çok alanda olduğu gibi toplumsal hayatı da etkilemiştir. Bu değişim ve gelişim bireyin sosyal çevresiyle bağlantılı şekilde ilerlemeye devam etmektedir (Yıldırım, 1997). Toplumsal yapı içinde önemli bir konumda olan insan etkileşimle gelişen sosyal bir varlıktır. Diğerleriyle kurduğu sosyal ilişkiler yaşamının temelini oluşturur. Bu süreç doğumla başlar ve yaşamı boyunca devam eder (Cüceloğlu, 1992). Sosyal ilişkiler bireyin destek olması ve destek bulması gibi bir süreci beraberinde getirir; sosyal destek olarak nitelendirilen bu beklentilerin ya da bu ihtiyacın karşılanmaması bireyleri etkiler (Konan, Durmuş, Ağiroğlu Bakır ve Türkoğlu, 2018).

Alan yazında sosyal destek tanımlarına bakıldığında kavramın sağlık alanında ve psikoloji biliminin içerisinde tanımlandığı, eğitim bilimlerinde ise daha az ele alındığı görülmektedir (Bruchon-Schweitzer, 2002). Sosyal destek kavramı farklı açılardan ele alınan karmaşık bir kavramdır. Sarason, Levine, Basham ve Sarason (1983)'a göre sosyal destek; bireyin sevildiği, önemsendiği, değer verildiği, güvendiği insanların var olduğu ve hazır bulunduğu olan inanç olarak tanımlanmaktadır. Burada dikkate sunulan söz konusu olan destek konularına bireyin ihtiyacı olduğudur. Bu ihtiyaç ise çok boyutludur (Başer, 2006). Sorias (1988)'a göre sosyal destek; güç durumdaki ya da stres altındaki bireye, yakın bağı bulunan eş, aile, arkadaş, öğretmen gibi çevresindeki insanlar tarafından sağlanan maddi ve manevi yardımdır. Ekinci ve Ekici (2003: 110)'ye göre "bireyin ihtiyaçlar hiyerarşisinde var olan ait olma, sevgi, takdir ve kendini gerçekleştirme gibi temel ihtiyaçlarının başka bireylerle (arkadaşları, ailesi, üstleri veya profesyonel danışmanlar vb.) kurduğu etkileşim sonucunda tatmin edilmesidir". Bu noktada sosyal desteğin kaynaklarını; aile, arkadaş, komşu, öğretmen ve ideolojik, dinsel veya etnik gruplar gibi unsurlarıyla içinde yaşanan toplum oluşturmaktadır

* Doç. Dr., Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, obektas@erzincan.edu.tr.

** Dr., Tokat Millî Eğitim Müdürlüğü, Karşıyaka Ortaokulu. E-mail: ezabun@gmail.com.

(Yıldırım, 1997). Bir başka açıdan Caplan (1976)'a göre sosyal destek; bireyin herhangi stresli bir durumu yönetebilmesi ve bununla başa çıkabilmesini sağlayan sosyal çevreden gelen geri bildirimlerdir.

Sosyal destek birey üzerinde olumlu bir güç kaynağıdır. Sosyal yaşamın getirdiği bir takım sorunlarla başedebilme ve olumlu bir karakter gelişimi için sosyal destek gereklidir. Nitekim sosyal çevresinden gerekli şefkat, onay ve yardımı alan birey daha olumlu davranışlar gösterir (Torun, 1995). Sosyal desteğin etkileri oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir; bireyin psikobiyojik kaynaklarını harekete geçirmesi, duygusal ve sosyal isteklerinin karşılanması, beceriler kazandırması, rehberlik yapması, bilgi edindirmesi (Caplan, 1976), büyük boyutlara ulaşmadan sorunların çözülmesi, akademik başarıların artışı gibi (Özbay, 1996). Özellikle zayıf sosyal destek ile fiziksel, zihinsel sağlık arasında pozitif ilişkiler bulunmaktadır (Sippel, Pietrzak, Charney, Mayes ve Southwick, 2015; Harandi, Taghinasab ve Nayeri, 2017).

Sosyal destek ve sosyal etkileşim birey üzerinde derin etkilere sahiptir. Çocukluktan itibaren aile, okul, akran grupları, medya ve toplum gibi sosyalleşme araçları farklı şekillerde bireyi sosyalleşmeye yönlendirir ve farklı stratejiler kullanırlar. Aile ise bunların içinde çocuğun gelişiminde en temel sosyalleştiricidir (Berns, 2010). Sosyal desteğin birincil kaynağını da teşkil eden ailesel destek en önemli aktarımını duygusal kanallardan sağlar ve iletişimi olumlu yönde besler (Şahin-Baltacı ve Karataş, 2015). Nitekim anne ile doğumla başlayan etkileşim sevgi tabanlıysa bu yakınlığı alan çocuklar diğerleriyle ilişki kurmayı ödüllendirici bir durum olarak algırlar. Buna bağlı şekilde sevgi değer duygusu yaratır, çocukta değerli olduğu düşüncesini oluşturur ve sevmeye değer biri olduğunu hissettirir (Bıyıklı, 1987).

Arkadaş çevresi çocuklar için aile kadar önemli bir sosyal destek kaynağıdır. Birey arkadaş çevresiyle etkileşime girdikçe deneyim kazanır. Bu, zaman zaman aile ile denk, zaman zaman aile etkisinin önüne geçen bir durumdur. Akranlarına değer verme ve etkilenme çocuklar ve gençler için olağandır. Yapılan çalışmalara göre arkadaşlığın psikolojik iyileştirme ve yaşam stresini azaltma gibi pozitif sonuçları bulunmaktadır (Cüceloğlu, 1992; Dönmezer, 1999; Rook, 1987). Akran grubu çocuğun rolleri ve etkinliklerini içine alan, gelişim evrelerinde kalıcı ve etkili ilişkilerin yaşandığı bir mikrosistemdir. Akranlar, aynı çıkarları paylaşır, genellikle yaş, cinsiyet ve sosyoekonomik statü açısından eşittir (Berns, 2010). Akranlarla sağlıklı ilişkiler çocukların sosyal gelişimlerini etkiler. Akran grupları insani gelişme açısından oldukça önemli bir değer taşır; çünkü bir sosyal gruba dâhil olmak, kişisel kimlik duygusunu teşvik eder, ait olma ve sosyal etkileşim gereksinimlerini karşılar. Aynı zamanda akran grubu içerisinde bulunmak bireyin kendisini başkalarıyla karşılaştırma yapma imkânı sağlar ve benlik duygusunu etkiler (Gülay, 2009; Berns, 2010)

Okul çocuk ve ergenler için sosyal yaşam alanıdır. Okul yaşamı içerisinde sosyal destek oldukça güçlü bir etkiye sahiptir (Erzen ve Çikrıkci, 2018). Okul çocuğa akranları ile birlikte olma, grup etkinliklerine katılma, işbirliği yapma, iletişim kurma, paylaşma gibi birçok fırsat sunar. Okulda yaşanan akran ilişkileri sosyal ve bilişsel gelişim için de özel bir değere sahiptir. Bu bağlamda akran ilişkilerini pek çok boyutta çocuklara ulaştıran (Blatchford ve Baines, 2010), salt eğitim-öğretim değil, sosyal ilişkilerin yaşandığı küçük bir toplum modeli olma görevi görür (Yörükoğlu, 1993). Eğitimine devam eden bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecine şahitlik eder. Ergenlik dönemi ise bir takım sıkıntıların yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde sağlıklı ve uyumlu çocuklarda bile okulda başarısızlık görülebilmektedir. Çok sayıda ve farklı özelliklere sahip farklı branşlardan öğretmenlerle karşılaşma, ilginin karşı cinse kayması, temel kavram ve becerilerde yetersizlik, kaygı düzeyinin normalin dışında olması gibi sebepler ergenlik döneminde okul başarısını etkilemektedir (Kılıççı, 1992). Bu süreçte öğretmenin sosyal desteği, öğretmen-öğrenci ilişkileri, çocukların ve ergenlerin duyuşsal ve davranışsal uyumuna olumlu yönde etki etmektedir (Murray, Kosty, Hauser-McLean, 2016). Okul sosyal desteğinin aynı zamanda psikolojik stres üzerinde koruyucu etkisi bulunmaktadır (Zhang, Karen Ra, Zhang ve MacLeod, 2016). Eğitim bağlamında yüksek memnuniyet, nitelikli bir okul adaptasyonun sağlanabilmesi için aile desteği kadar öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiler önemlidir (Gutiérrez, Tomás, Romero ve Barrica, 2017). Tian, Zhao ve Huebner (2015)'a göre okullar, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarını karşılar ve öznel iyi oluşlarına katkıda bulunurlarsa psikolojik olarak sağlıklı ortamlar olarak işlev görecektir. Bu nedenle, okulların olumlu, özenli ve destekleyici okul iklimleri geliştirmeleri gereklidir

Alanyazında sosyal destek ile ilgili yapılan araştırmalarda, sosyal desteğin bireysel gelişime olan katkısının değerlendirildiği farklı açılardan konulara rastlanmıştır. Bu çalışmalardan bazıları ebeveyn desteği ile akademik başarı ilişkisi (Cutrona, Cole, Colangelo, Assouline ve Russell, 1994), parçalanmış ve bütünlüğünü koruyan aileye sahip ergenlerin depresyon ve uyum düzeylerinde sosyal desteğin rolü (Elmacı, 2006), ergenlerin sosyal destek algıları (Malecki ve Demeray, 2003), stresli yaşam olaylarının ve kaynaklarının (sosyal destek ve sosyal problem çözme becerilerinin) çocukların uyumundaki değişiklikleri

öngörmedeki katkıları (Dubow, Tisak, Causey, Hryshko ve Reid, 1991), algılanan sosyal desteğin okul iklimi boyutları ile öğrenciyi destekleme, özerklik ve akademik performans arasındaki ilişkileri (Rodríguez, Vivas, Comesaña, Ramírez ve Peña, 2017), ev ve okuldan sağlanan sosyal desteğin katılımı etkilemesi (Zamani-Alavijeh, Dehkordi ve Shahry, 2017), sosyal destek ve ergen uyumu (Dunn, Putallaz, Sheppard ve Lindstrom, 1987), algılanan aileleri ile sosyal destek arasındaki ilişkinin davranış ve umutsuzluk duyularıyla ilişkisi (Kashani, Canfield, Borduin, Soltys ve Reid, 1994), algılanan akran desteği, depresyon ve suçluluk (Licitra-Kleckler ve Waas, 1993), algılanan aile ve akran destek ile depresyon ilişkisi (Cheng, 1997), sosyal destek ve okul yerleşiminin benlik üzerine etkileri (Forman, 1988) üzerinedir.

1.1. Amaç ve Önem

Ergenlik muazzam bir büyüme, aile ve sosyal ilişkilerde anahtar değişimlerin zamanıdır. Aynı zamanda stres ve belirsizlik zamanı da olarak da değerlendirilir. Bu, bazı ergenler için hem içselleştirme hem de dışsallaşma sıkıntısının artmasının da muhtemel olduğu bir dönemdir (Rueger, Demaray ve Malecki, 2008; Hombrados-Mendieta, Gomez-Jacinto, Dominguez-Fuentes, Garcia-Leiva ve Castro-Travé, 2012). Ergenlik dönemi ileriki yıllarda oluşacak kişiliğin uyum ve gelişimi açısından kritik durumlar taşır. Bu süreçte bireyin davranışları hem bilişsel algılarından hem de sosyal çevreden etkilenir. Toplumun bireylerden beklediği davranışların gerçekleşmesine yönelik girişimlerde, sosyal öğrenme teorileri ile bilişsel davranış teorilerinden yararlanılmalıdır (Yardımcı ve Başbakkal, 2009).

Algılanan öğretmen ve aile desteği, öğrencilerin okul ortamında öfkelerini kontrol edebilmelerinde önemli bir başa çıkma kaynağıdır. Öğretmen desteği arttıkça okula ilişkin düşmanlık duyguları azalmaktadır (Çivitci, 2011). Ayrıca öğretmen desteği okula bağlılık düzeyinde pozitif rol oynamaktadır (Karababa, Oral ve Dilmaç, 2018). Algılanan sosyal destek düzeyi içsel ve dışsal motivasyonu pozitif yönde yordamakta (Tulunay-Ateş, 2016), öz-yeterlik becerilerini etkilemektedir (Yardımcı ve Başbakkal, 2009). Algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça öğrencilerin sorunlarla aktif başa çıkma stratejileri de artmaktadır (Bedel ve Kutlu, 2018). Bir başka açıdan sosyal desteği yüksek düzeyde algılayan bireyler daha olumlu bir iyilik haline sahiptirler ve stresle başa çıkmada kendilerini daha iyi hissetmektedirler, buna karşılık düşük düzeyde algılanan sosyal destek hem kadında hem de erkekte depresyonun başlangıcında ve sonuçlarında etkilidir (Williams ve Galliher, 2006). Sosyal desteğin fiziksel ve psikolojik sağlığın korunması üzerinde güçlü etkileri göz önünde tutularak risk altındaki topluluklar için sosyal desteği arttırmaya yönelik müdahalelerin kavramsallaştırması, test etmesi ve uygulanması etkili görülmektedir (Özbay, Johnson, Dimoulas, Morgan, Charney ve Southwick, 2007).

Bireyin yaşam kalitesinin sağlanabilmesi, yaşam problemlerinin üstesinden gelenebilmesinde de sosyal destek güçlü bir kaynaktır (Bayraktar, 2011). Sosyal destek, belli olaylara karşı bireylerin uyumlu davranışsal tepkiler vermesini, pozitif duygularını geliştirmekte, olumsuz olayları stresli bir durum olarak algılamalarını azaltmaktadır (Chung, 1995).

Sosyal desteğin eğitim öğretim açısından boyutları oldukça geniştir. Başarı birey, ailesi ve çevresi için önemli bir durumdur. Başarısızlığa götüren nedenler tespit ve müdahale edilmezse bireyin bütünsel gelişimi olumsuz şekilde etkilenmektedir. Bireyin bütünsel gelişimi için destek sağlandığında ise bilişsel ve psiko-sosyal gelişimi daha sağlıklı bir biçimde ilerlemektedir (Okanlı, 1999). Diğer yandan bireyin kişiliğinin gelişmesinde önemli bir yeri olan ergenlik döneminde, gelişimsel özelliklerinin sağlıklı seyretmesi beklenir. Bireyin bütüncül olarak değerlendirilmesi ve sağlığı tehdit eden risklerin belirlenmesi gereklidir (Ertekin-Pınar ve Tel, 2012). *Aile desteği ve arkadaş desteği* faktörleri bu bağlamda fiziksel, bilişsel ve duygusal açıdan oldukça hızlı, yoğun ve köklü değişimlerin yaşandığı ergenlik döneminde, akademik başarı ve psiko-sosyal gelişimin sağlıklı bir şekilde gelişiminde dikkate alınması gereken bir konudur. Bu dönem bireyin bağımsız bir birey olma yolunda sosyal çevrelerden beslendiği bir dönemdir (Okanlı, 1999; Köse, 2015). Bu bağlamda bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin sosyal destek algılarının belirlenmesi ve demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1-Ortaokul öğrencilerinin sosyal destek algıları arasında demografik değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf, aile gelir düzeyi, kardeş sayısı, anne-baba eğitim durumu) anlamlı bir farklılık var mıdır?

1-Ortaokul öğrencilerinin *aile desteği* ve *arkadaş desteği* algılarında demografik değişkenlere göre (cinsiyet, sınıf, aile gelir düzeyi, kardeş sayısı, anne-baba eğitim durumu) anlamlı bir farklılık var mıdır?

2.Yöntem

Bu çalışmada bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını ve verilen durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamayı amaçlayan betimsel araştırma yöntem tarama

araştırması yapılmıştır. Araştırmada evren birimlerinin örneklem için eşit seçilme olasılıklarının eşit olması olarak tanımlanan “seçkisizlik” ölçütü olarak alınmış, seçkisiz örnekleme yöntemlerinden, “basit seçkisiz örnekleme yöntemi” kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Erkan Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Tokat il merkez ortaokullarında öğrenim görmekte 429 kız ve olan 310 erkek olmak üzere toplam 739 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kız	429	58.1
	Erkek	310	41.9
Sınıf	6. Sınıf	248	33.6
	7. Sınıf	247	33.4
	8. Sınıf	244	33
Aile Gelir Düzeyi	1400 TL'den az	93	12.6
	1401-2500 TL arası	259	35
	2501-3500 TL arası	197	26.7
	3501 TL ve üzeri	190	25.7
Kardeş Sayısı	Kardeş yok	46	6.2
	1 Kardeş	324	43.8
	2 Kardeş ve üzeri	369	49.9
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	188	25.4
	Ortaokul	176	23.8
	Lise	222	30
	Üniversite	131	17.7
Baba Eğitim Düzeyi	Lisansüstü	22	3.0
	İlkokul	76	10.3
	Ortaokul	127	17.2
	Lise	231	31.3
Baba Eğitim Düzeyi	Üniversite	253	34.2
	Lisansüstü	52	7
	Toplam		739

Tablo 1’de araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre; %58.1’i kız ve %41.9’u erkek, sınıflarına göre; %33.6’sı 6. sınıf, %33.4’ü 7. sınıf ve %33’ü 8. sınıf, aile gelir düzeylerine göre; %12.6’sı 1400 TL'den az, %35’i 1401-2500 TL arası, %26.7’si 2501-3500 TL arası ve %25.7’si 3501 TL ve üzeri, kardeş sayılarına göre; %6.2’si kardeşi yok, %43.8’i kardeş ve %49.9’u 2 kardeş ve üzeri, anne eğitim düzeylerine göre; %25.4’ü ilkokul, %23.8’i ortaokul, %30’u lise, %17.7’si üniversite ve %3’ü lisansüstü, baba eğitim düzeylerine göre; %10.3’ü ilkokul, %17.2’si ortaokul, %31.3’ü lise, %34.2’si üniversite ve %7’si lisansüstü oldukları görülmektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini kapsayan verilerini toplamak amacıyla “kişisel bilgi formu” ve algılanan sosyal destek verilerini toplamak amacıyla da “sosyal ilişki unsurları ölçeği” kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu: Formda cinsiyet, sınıf, aile gelir düzeyi, kardeş sayısı, anne-baba eğitim durumuna ilişkin demografik sorular yer almaktadır.

2.2.2. Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği: Bireylerin sosyal destek algılarını sosyal ilişki unsurlarına göre ölçmek amacıyla Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından geliştirilmiş, Duyan, Gelbal ve Çalık Var (2013) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Orijinal ölçeğin geliştirilmesi sırasında yapılan Faktör Analizi sonrası SİÜÖ aile desteği (4,7,10,11,12,14) ve arkadaş desteği (1,2,3,5,6,8,9,13,15) şeklinde iki faktörlü yapı ortaya çıkmıştır. Cronbach Alpha Katsayısı maddelerin toplam iç tutarlılık katsayısı .81, aile desteği alt boyutunun iç tutarlılık kat sayısı .74, arkadaş desteği alt boyutunun iç tutarlılık kat sayısı .75 olarak belirlenmiştir. Ölçekte bireylerin sosyal ilişki unsurlarını ölçen 15 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 15 ile 75 arasında değişmektedir. Sosyal ilişki unsurlarını sosyal destek açısından belirlemeye yönelik maddelerden ikisi olumsuz (7 ve 15) ve on üçü de olumlu anlam taşımaktadır. Olumlu maddeler puanlanırken “Benim için tamamıyla geçerli” yanıtı “5” ile “Benim için asla geçerli değil” yanıtı ise “1” ile puanlanmaktadır. Olumsuz maddelerin puanlanmasında da “ Benim için asla geçerli değil” yanıtı “5” ile “Benim için tamamıyla geçerli” yanıtı da “1” ile puanlanmaktadır. Aile desteği ve arkadaş desteği alt

boyutlarından elde edilen puanların toplanması toplam puanı vermektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin çevrelerinden daha çok sosyal destek aldıklarını düşündüklerini göstermektedir.

Bu araştırmada iki faktörlü ölçeğin güvenilirliği için yapılan Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi sonucunda, güvenilirlik katsayısı "arkadaş desteği" faktöründe .76, "aile desteği faktöründe" .79, genel olarak ölçeğin toplam puan üzerinden ise .82 olarak oldukça yüksek düzeyde bir güvenilirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

2.3.Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi SPSS 22.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılım durumu incelemesinde; grup büyüklüğünün 50'den büyük olması nedeniyle yapılan Kolmogorov-Smirnov (K-S) normallik testi sonucu $p < .05$ olarak hesaplandığından verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir (Büyüköztürk, 2002). Bu açıdan parametrik olmayan istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine ait verilerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Öğrencilerin sosyal ilişki unsurlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik iki gruplu karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla grupların karşılaştırılması için de Kruskal-Wallis H testi ile birlikte fark olan grupların tespiti için ikili gruplar halinde Mann-Whitney U testleri uygulanmıştır.

3. Bulgular

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre sosyal ilişki unsurlarının karşılaştırıldığı Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal İlişki Unsurları Karşılaştırılması

Faktör	Cinsiyet	N	Min	Max	Medyan	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	P
Arkadaş Desteği	Kız	429	13	45	40	389.16	166951	-2.878	.004*
	Erkek	310	15	45	39	343.48	106479		
Aile Desteği	Kız	429	8	30	29	378.27	162277	-1.285	.199
	Erkek	310	10	30	28	358.56	111153		
Genel	Kız	429	25	75	67	386.63	165865.5	-2.495	.013*
	Erkek	310	26	75	66	346.98	107564.5		

* $p < .05$

Tablo 2'de öğrencilerin cinsiyetlerine göre sosyal ilişki unsurları karşılaştırıldığında, kızların arkadaş desteği faktörü ile genel sosyal ilişki unsurları puanlarının erkeklerden anlamlı derecede ($p < .05$) yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin sınıf değişkenine göre sosyal ilişki unsurlarının karşılaştırıldığı Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.Öğrencilerin Sınıflarına Göre Sosyal İlişki Unsurları Karşılaştırılması

Faktör	Sınıf	N	Min	Max	Medyan	Mean Rank	Chi-Square	P	Fark Olan Gruplar
Arkadaş Desteği	6. Sınıf (1)	248	14	45	39	352.35	6.752	.034*	1-2*(.018) 2-3*(.037)
	7. Sınıf (2)	247	15	45	40	398.47			
	8. Sınıf (3)	244	13	45	39	359.12			
Aile Desteği	6. Sınıf (1)	248	8	30	29	385.32	23.786	.000*	1-3*(.000) 2-3*(.000)
	7. Sınıf (2)	247	9	30	29	405.28			
	8. Sınıf (3)	244	9	30	27	318.72			
Genel	6. Sınıf (1)	248	26	75	66	365.48	13.091	.001*	1-2*(.018) 2-3*(.000)
	7. Sınıf (2)	247	28	75	68	406.66			
	8. Sınıf (3)	244	25	75	65	337.48			

* $p < .05$

Tablo 3'te öğrencilerin sınıflarına göre sosyal ilişki unsurları karşılaştırıldığında arkadaş desteği ve aile desteği faktörleri ile birlikte genel sosyal ilişki unsurları puanlarının 7. sınıflarda 6 ve 8. sınıflara göre anlamlı derecede ($p < .05$) yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre sosyal ilişki unsurlarının karşılaştırıldığı Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Aile Gelir Düzeylerine Göre Sosyal İlişki Unsurları Karşılaştırılması

Faktör	Gelir	N	Min	Max	Medyan	Mean Rank	Chi-Square	P	Fark Olan Gruplar
Arkadaş Desteği	1400 TL'den az (1)	93	14	45	37	320.20	6.792	.079	-
	1401-2500 TL (2)	259	17	45	39	368.88			
	2501-3500 TL (3)	197	15	45	39	376.72			
	3501 TL ve üzeri (4)	190	13	45	40	388.94			
Aile Desteği	1400 TL'den az (1)	93	13	30	28	335.03	8.343	.039*	1-4*(.012) 2-4*(.018)
	1401-2500 TL (2)	259	9	30	28	357.99			
	2501-3500 TL (3)	197	10	30	29	370.84			
	3501 TL ve üzeri (4)	190	8	30	29	402.61			
Genel	1400 TL'den az (1)	93	28	75	64	310.27	10.802	.013*	1-2*(.023) 1-3*(.018) 1-4*(.001)
	1401-2500 TL (2)	259	31	75	67	367.13			
	2501-3500 TL (3)	197	26	75	67	374.61			
	3501 TL ve üzeri (4)	190	25	75	68	398.37			

*p<.05

Tablo 4'te öğrencilerin aile gelir düzeylerine göre sosyal ilişki unsurları karşılaştırıldığında, aile desteği faktörü ile birlikte genel sosyal ilişki unsurları puanlarında gruplar arasında anlamlı (p<.05) farklar olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre sosyal ilişki unsurlarının karşılaştırıldığı Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Sosyal İlişki Unsurları Karşılaştırılması

Faktör	Kardeş	N	Min	Max	Medyan	Mean Rank	Chi-Square	P	Fark Olan Gruplar
Arkadaş Desteği	Kardeş yok (1)	46	14	45	39	359.93	.952	.621	-
	1 Kardeş (2)	324	15	45	39	378.59			
	2 Kardeş ve üzeri (3)	369	13	45	39	363.71			
Aile Desteği	Kardeş yok (1)	46	9	30	27.5	319.33	10.674	.005*	1-2*(.015) 2-3*(.006)
	1 Kardeş (2)	324	11	30	29	396.51			
	2 Kardeş ve üzeri (3)	369	8	30	28	353.04			
Genel	Kardeş yok (1)	46	31	75	66.5	346.09	4.050	.132	-
	1 Kardeş (2)	324	26	75	67	387.60			
	2 Kardeş ve üzeri (3)	369	25	75	67	357.53			

*p<.05

Tablo 5'te öğrencilerin kardeş sayılarına göre sosyal ilişki unsurları karşılaştırıldığında, aile desteği faktöründe 1 kardeşi olanların kardeşi olmayanlar ve 2 ve daha fazla kardeşe sahip olanlara göre anlamlı derecede (p<.05) yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre sosyal ilişki unsurlarının karşılaştırıldığı Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal İlişki Unsurları Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim	N	Min	Max	Medyan	Mean Rank	Chi-Square	P	Fark Olan Gruplar
Arkadaş Desteği	İlkokul (1)	188	14	45	38	331.03	10.135	.038*	1-2*(.019) 1-3*(.004)
	Ortaokul (2)	176	20	45	40	382.65			
	Lise (3)	222	15	45	40	392.29			
	Üniversite (4)	131	13	45	39	364.75			
	Lisansüstü (5)	22	24	45	40	408.23			
Aile Desteği	İlkokul (1)	188	9	30	28	344.65	4.295	.367	-

	Ortaokul (2)	176	15	30	29	372.61		
	Lise (3)	222	8	30	29	379.19		
	Üniversite (4)	131	10	30	29	381.90		
	Lisansüstü (5)	22	14	30	29	402.05		
Genel	İlkokul (1)	188	28	75	65	323.27		
	Ortaokul (2)	176	41	75	67.5	384.43	13.678	1-2*(.006)
	Lise (3)	222	26	75	67	391.86		.008*1-3*(.004)
	Üniversite (4)	131	25	75	67	371.26		1-5*(.031)
	Lisansüstü (5)	22	43	75	68.5	425.73		

*p<.05

Tablo 6'da eğitim düzeylerine göre sosyal ilişki unsurları karşılaştırıldığında, arkadaş desteği faktörü ile birlikte genel sosyal ilişki unsurları puanlarında gruplar arasında anlamlı (p<.05) farklar olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre sosyal ilişki unsurlarının karşılaştırıldığı Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal İlişki Unsurları Karşılaştırılması

Faktör	Eğitim	N	Min	Max	Medyan	Mean Rank	Chi-Square	P	Fark Olan Gruplar
Arkadaş Desteği	İlkokul (1)	76	14	45	38	326.14			
	Ortaokul (2)	127	15	45	40	386.31			
	Lise (3)	231	15	45	39	361.60	5.545	.236	-
	Üniversite (4)	253	13	45	39	376.69			
	Lisansüstü (5)	52	19	45	40	399.04			
Aile Desteği	İlkokul (1)	76	13	30	28.5	358.64			1-5*(.044)
	Ortaokul (2)	127	9	30	27	330.85			2-4*(.006)
	Lise (3)	231	11	30	28	355.66	13.879	.008*	2-5*(.002)
	Üniversite (4)	253	7	30	29	393.55			3-4*(.042)
	Lisansüstü (5)	52	14	30	29	431.33			3-5*(.014)
Genel	İlkokul (1)	76	42	75	65	328.98			
	Ortaokul (2)	127	28	75	67	363.21			
	Lise (3)	231	26	75	66	358.14	8.276	.082	-
	Üniversite (4)	253	25	75	67	385.58			
	Lisansüstü (5)	52	43	75	69	423.45			

*p<.05

Tablo 7'de baba eğitim düzeylerine göre sosyal ilişki unsurları karşılaştırıldığında, aile desteği faktöründe gruplar arasında anlamlı (p<.05) farklar olduğu görülmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin sosyal destek algıları demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Sosyal destek algıları arkadaş desteği ve aile desteği alt boyutlarından ele alınmıştır. Bulgular ortaokul öğrencilerinin sosyal ilişki unsurları puanlarında *arkadaş desteği faktöründe*; cinsiyet, sınıf ve anne eğitim düzeylerine göre, *aile desteği faktöründe*; sınıf, aile gelir düzeyleri, kardeş sayıları ve baba eğitim düzeylerine göre gruplar arasında anlamlı farklar olduğunu göstermiştir.

Cinsiyet faktörüne göre; kız öğrencilerin arkadaş desteği faktörü ile genel sosyal ilişki unsurları puanlarının erkek öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Karataş (2012) tarafından yapılan çalışmada da cinsiyet ana etkisi açısından arkadaşta alınan sosyal destek puanlarının farklılaştığı, aileden alınan sosyal destek puanlarının ise farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Çeçen (2008)'in çalışmasında hem aile ve hem de arkadaşlardan algılanan destek düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür. Aliyev ve Tunç (2017)'un çalışmasında algılanan sosyal destek puanları arasında erkekler lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu çalışmada sonuçlarına benzer olarak Wall, Covell ve Macintyre (1999) tarafından yapılan çalışmada, kızların daha fazla arkadaş, aile ve öğretmen desteği algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Matud, Ibáñez, Bethencourt, Marrero ve Carballeira (2003)'e göre cinsiyet sosyal etkileşimler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir, ancak sosyal destekte cinsiyet farklılıkları üzerine yapılan çalışmaların bulgularının kesin olmadığı dikkate alınmalıdır. Licitra-Kleckler ve Waas (1993)'e göre ergenin cinsiyeti önemli bir bireysel farklılık nedenidir. Arkadaşlardan ve ebeveynlerden algılanan destek, hem erkekler hem de kızlar için bazı önemli sosyal-duygusal göstergelerle güçlü bir şekilde ilişkilidir (Rueger, Demaray ve Malecki, 2008). Dunn, Putallaz, Sheppard ve Lindstrom (1987)'a göre sosyal destek ve

uyum arasındaki ilişki, öğrencinin cinsiyetine, destek kaynağına ve incelenen belirli uyum türüne bağlıdır. Okul ortamındaki başarılı genel uyum, aileden algılanan destekle ilgiliyken, psikolojik uyum genel olarak algılanan destekle açık bir ilişki içindedir. Kız ergenler, belirli bir kaynaktan gelen desteğin düşük olduğunu algıladıklarında başka destek kaynakları aramaktadırlar. Kız ergenler için uyum sorunları başka sosyal destek kaynakları bulamadıklarında ortaya çıkmaktadır. Kız öğrenciler sosyal ilişkilere erkeklerden daha fazla zaman ve emek harcayabilmekte ve ilişkisel yakınlığı erkeklerden farklı bir şekilde veya farklı bir derecede değerlendirebilmektedirler (Gilligan, 1982 Akt. Rueger, Demaray ve Malecki, 2008: 498).

Sınıf düzeyi faktörüne göre araştırma sonuçları incelendiğinde; sınıf düzeyine göre, arkadaş desteği ve aile desteği faktörleri ile birlikte genel sosyal ilişki unsurları puanlarının 7. sınıflarda 6 ve 8. sınıflara göre anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aile gelir durumu faktörüne göre araştırma sonuçları incelendiğinde; Aile gelirine göre, aile desteği faktörü ile birlikte genel sosyal ilişki unsurları puanlarında gruplar arasında anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir. Farklı olarak Aliyev ve Tunç, (2017)'un araştırmasında bu konu ile ilgili olarak öğrencilerin ailelerin gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Kardeş sayısı faktörüne göre araştırma sonuçları incelendiğinde; Öğrencilerin sosyal ilişki unsurları üzerinde kardeş sayısına göre 1 kardeşi olanların kardeşi olmayanlar ve 2 ve daha fazla kardeşe sahip olanlara göre aile desteği puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Farklı olarak Aliyev ve Tunç, (2017)'un araştırmasında bu konu ile ilgili olarak farklılaşma bulunmamıştır. Farklı düzeyde ortaöğretim öğrencileriyle yaptıkları çalışmada Aksoy, Özcan ve Çoknaz (2018), alt boyutları da dâhil olmak üzere toplam algılanan sosyal destek puanlarının, kardeş sayısının artması ile algılanan destek düzeyinin düştüğü belirlenmiştir. Ancak aileden algılanan sosyal destek düzeyinde sadece üç kardeşi olan ile dört ve üzeri kardeşi olan gruplar arasında, üç kardeşi olanların lehine farklılık belirlenmiştir. Kapıkıran ve Özgüngör (2009)'e göre akademik başarının en iyi yordayıcıları okul türü, güdülenme, kardeş sayısı ve algılanan aile desteği; güdülenmenin yordayıcıları ise bir önceki yılın akademik ortalaması, algılanan aile desteği ve annenin eğitim düzeyidir.

Ebeveynlerin eğitim durumu faktörüne göre araştırma sonuçları incelendiğinde; Anne eğitim düzeylerine göre arkadaş desteği faktörü ile birlikte genel sosyal ilişki unsurları puanlarında; baba eğitim düzeylerine göre ise, aile desteği puanlarında gruplar arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Farklı sonuçlarıyla Aliyev ve Tunç (2017)'un çalışmasında anne eğitim düzeyine göre arkadaşlardan algılanan sosyal destek puanları arasında anlamlı derecede farklılaşma olduğu; öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre ise farklılaşma olmadığı görülmüştür. Ertekin-Pınar ve Tel (2012) çalışmasında ebeveynlerin öğrenim düzeyinin yüksek olması ve özellikle de annelerinin çalışıyor olmasının çocuğun benlik saygısının yüksek olmasına, kendisine güven duymasına ve değerli hissetmesine katkı verdiği ve depresyon görülme riskini azaltabildiği vurgulanmıştır. Aile desteği, öğrencilerin uyumunda göze çarpan bir faktördür (Demaray, Malecki, Davidson, Hodgson ve Rebus, 2005). Araştırmalara göre hem algılanan aile desteğinin hem de algılanan akran desteğinin yüksek stres düzeyinin görüldüğü zamanlarda depresyonu hafifletmektedir. Bu süreçte stresli yaşam olayları yaşayan, ancak gerekli desteği bulamayan ergenler depresyon durumları için daha fazla risk altındadırlar (Cheng, 1997). Licitra-Kleckler ve Waas (1993)'ın araştırma sonuçlarında algılanan aile desteğinin yüksek olduğu ergenlerin daha az depresyon ve suçluluk duyduğu ve daha düşük depresyon seviyeleri gösterdiği ifade edilmektedir. Olumsuz bir okul algısının davranışsal problemlerle ve özellikle duygusal sorunların olumsuz algılanmasında etkin bir faktördür, buna karşılık olumsuz algılanan aile unsuru da hem duygusal hem de davranışsal işlev bozukluğu ile güçlü bir şekilde ilişkilidir. Ahmed, Minnaert, Van der Werf ve Kuyper (2010)'a göre sosyal ilişkiler motivasyon ve duygusal yollar aracılığıyla başarıyı etkilemektedir.

5.Öneriler

1-Risk altındaki çocukların aileleri belirlenmeli ve ebeveynlere çocuklarının başarı ve zihinsel sağlığı açısından sosyal desteğinin öneminin farkındalığını sağlayacak gerekli eğitim desteği verilmelidir.

2-Sınıf öğretmenlerine sosyal destek konusunda hizmet içi eğitim verilmelidir.

3-Okullarda, okul rehber öğretmeni sorumluluğunda tüm öğretmenlerin katılımı ile birlikte okula özgü sosyal destek planları hazırlanmalı ve bu çalışmalarda yıl içerisinde öğretmenlerle birlikte yapılması planlanan okul içi ve okul dışı etkinliklere yer verilmelidir.

4-Özellikle dezavantajlı gruplardaki öğrencilerin sosyal destek kaynaklarının ve desteğinin artırılması için, okullar, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri, sivil toplum kuruluşları tarafından gerekli destek sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ahmed, W., Minnaert, A., Van der Werf, G. and Kuyper, H. (2010). Perceived social support and early adolescents' achievement: The mediational roles of motivational beliefs and emotions. *Journal of Youth and Adolescence*, 39, 36-46.
- Aksoy, E., Özcan, G. ve Çoknaz, H. (2018). Ortaöğretim kurumlarında okul sporlarına katılan öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(60), 693-698.
- Aliyev, R. ve Tunç, E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeyi ve benlik algılarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 401-418.
- Başer, Z. (2006). Aileden Algılanan Sosyal Destek ile Kendini Kabul Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Bayraktar, Ö. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri ile Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bedel, A. ve Kutlu, A. (2018). Başa çıkma stratejilerinin algılanan sosyal desteğe göre incelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 107-127.
- Berns, R. M. (2010). *Child, Family, School, Community: Socialization and Support*, Belmont, CA: Wadsworth: Cengage Learning.
- Bıyıklı, L. (1987). Yetiştirme yurdundaki çocukların zihinsel ve psikososyal gelişimlerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20(1-2), 87-99.
- Blatchford, P. and Baines, E. (2010). Peer relations in school. in K. Littleton, C. Wood and Kleine Staarman (Eds) *International Handbook of Psychology in Education*. Bingley, UK: Emerald
- Bruchon-Schweitzer, M. (2002). *Psychologie de la Santé. Modèles, concepts et méthodes*. Paris: Dunod.
- Büyükdöğür, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Byrd, D. (2012). Social Studies education as a moral activity: Teaching towards a just society. *Educational Philosophy and Theory*, 44(10), 1073-1079. Doi:10.1111/j.1469-5812.2011.00761.x
- Caplan, G. (1976). Support systems and community mental health: Lectures on concept development. *Contemporary Sociology*, 5(2).
- Chung, E. (1995). Social support and self-efficacy as mediators between stress and depressive symptoms in older adults. Doctoral dissertation, University of Michigan, Michigan USA.
- Cheng, C. (1997). Role of perceived social support on depression in Chinese adolescents: A prospective study examining the buffering model. *Journal of Applied Social Psychology*, 27(9), 800-820.
- Cüceloğlu, D. (1992). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cutrona, C. E., Cole, V., Colangelo, N., Assouline, S. G. and Russell, D. W. (1994). Perceived parental social support and academic achievement: An attachment perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(4), 687.
- Çeçen, A.R. (2008). Öğrencilerinin cinsiyetlerine ve anababa tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 415-43.
- Çivitci, N. (2011). Lise öğrencilerinde okul öfkesinin yordayıcıları olarak okula yabancılaşma ve algılanan sosyal destek. *İlköğretim Online*, 10(3), 861-871. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Demaray, M.K., Malecki, C.K., Davidson, L.M., Hodgson, K.K. and Rebus, P. J. (2005). The relationship between social support and student adjustment: A longitudinal analysis. *Psychology in the Schools*, 42(7), 691-706.
- Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dubow, E. F., J. Tisak, J., Causey, D., Hryshko, A. and Reid, G. (1991). A two-year longitudinal study of stressful life events, social support and social problem-solving skills: Contributions to children's behavioral and academic adjustment. *Child Development*, 62(3), 583-99.
- Dunn, S.E., Putallaz, M., Sheppard, B. H. and Lindstrom, R. (1987). Social support and adjustment in gifted adolescents. *Journal of Educational Psychology*, 79, 467-473.
- Duyan, V., Gelbal, S., ve Var, E. Ç. (2013). Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 159-169.
- Ertekin-Pınar, Ş. ve Tel, H. (2012). İlköğretim 4.-7. Sınıf öğrencilerinin depresyon düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 19(2), 69-80.
- Ekinci, H. ve Ekici, S (2003). İşletmelerde örgütsel stres yönetim stratejisi olarak sosyal desteğin rolüne ilişkin bir araştırma. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 109-120.
- Elmacı, F. (2006). Parçalanmış ve bütünlüğünü koruyan aileye sahip ergenlerin depresyon ve uyum düzeylerinde sosyal desteğin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 405-423.
- Erzen, E. ve Çikrikci, O. (2018). The role of school attachment and parental social support in academic procrastination. *Turkish Journal of Teacher Education*, 7(1), 17-27.
- Forman, E.A. (1988). The effects of social support and school placement on the self-concept of LD students. *Learning Disability Quarterly*, 11, 115-124
- Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 82-93.
- Gutiérrez, M., Tomás, J. M. , Romero, I. and Barrica, J. M. (2017). Perceived social support, school engagement and satisfaction with school. *Revista de Psicodidáctica*, 22(2), 111-117.
- Harandi, T. F. , Taghinasab, M. M. and Nayeri, T. D. (2017). The correlation of social support with mental health: A meta-analysis. *Electronic Physician*, 9(9), 5212-5222.
- Hombrados-Mendieta, I., Gomez-Jacinto, L., Dominguez-Fuentes, M., Garcia-Leiva, P. and Castro-Travé, M. (2012). Types of social support provided by parents, teachers, and class mates during adolescence. *Journal of Community Psychology*, 40(6), 645-664.
- Kapıkıran, Ş. ve Özgüngör, S. (2009). Ergenlerin sosyal destek düzeylerinin akademik başarı ve güdülenme düzeyi ile ilişkileri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16(1), 21-30.

- Karababa, A., Oral, T. ve Dilmaç, B. (2018). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlılığın yordanmasında algılanan sosyal destek ve değerlerin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (H. U. Journal of Education), 33(2), 269-279. doi: 10.16986/HUJE.2017028440
- Karataş, Z. (2012). Ergenlerin algılanan sosyal destek ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 257-271.
- Kashani, J. H., Canfield, L.A., Borduin, C.M., Soltys, S.M. and Reid, J.C. (1994). Perceived family and social support: Impact on children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 33, 819-823.
- Kılıççı, Y. (1992). *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Doğu Matbaası.
- Konan, N., Durmuş, E., Ağiroğlu Bakır, A., Türkoğlu, D. (2018). The relationship between smart phone addiction and perceived social support of university students'. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(5), 244-259.
- Köse, N. (2015). Ergenlerde akran ilişkilerinin mutluluk düzeyine etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2(4), 1-6.
- Licitra-Kleckler, D.M. and Waas, G.A. (1993). Perceived social support among high-stress adolescents: The role of peers and family. *Journal of Adolescent Research*, 8(4), 381-402.
- Malecki, C. K. and Demeray, M. K. (2003). What type of support do they need? Investigating student adjustment as related to emotional, informational, appraisal and instrumental support. *School Psychology Quarterly*, 18(3), 231-252.
- Matud, M. P., Ibáñez, I., Bethencourt, J. M., Marrero, R. and Carballeira, M. (2003). Structural gender differences in perceived social support. *Personality and Individual Differences*, 35(8), 1919-1929.
- Murray, C., Kosty, D. and Hauser-McLean, K. (2016). Social Support and attachment to teachers relative importance and specificity among low-income children and youth of color. *Journal of Psycho educational Assessment*, 34(2), 119-135.
- Okanlı, A. (1999). Hemşirelik öğrencilerinin aile ve arkadaşlardan algıladıkları sosyal destek ile anksiyete düzeyi arasındaki ilişki, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü., Erzurum.
- Özbay Y. (1996). Üniversite öğrencilerinin problem alanları ile yardım arama arasındaki ilişki. IX. Ulusal Psikoloji Kongresi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Özbay, F., Johnson, D. C., Dimoulas, E., Morgan, C. A., Charney, D. And Southwick, S. (2007). Social support and resilience to stress: from neurobiology to clinical practice. *Psychiatry (Edgmont (Pa. : Township))*, 4(5), 35-40.
- Rodríguez, C., Vivas, R., Comesaña, A., Ramírez, LM. and Peña, JA. (2017). Perceived social support in middle school students. *International Review of Social Sciences*, 5(1), 81-90.
- Rook, K. S. (1987). Social support versus companionship: effects on life stress, loneliness, and evaluations by others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(6), 1132-1147.
- Rueger, S.Y., Malecki, C.K. and Demaray, K.M. (2008). Gender differences in the relationship between perceived social support and students adjustment during early adolescence, *School Psychology Quarterly*, 23(4), 496-514.
- Şahin-Baltacı, H. ve Karataş, Z. (2015). Perceived social support, depression and life satisfaction as the predictor of the resilience of secondary school students: The case of Burdur. *Eurasian Journal of Educational Research*, 60, 111-130 10.14689/ejer.2015.60.7
- Sarason, I. G., Levine, H. M., Basham, R. B. and Sarason, B. R. (1983). Assessing social support: The social support questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 127-139.
- Sippel, L. M., R. H. Pietrzak, D. S. Charney, L. C. Mayes, and S. M. Southwick (2015). How does social support enhance resilience in the trauma-exposed individual? *Ecology and Society*, 20(4). doi:10.1890/1051-0761(2015)20[4:ES-07832-200410]
- Sorias, O. (1988). Sosyal destek kavramı. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(1), 353-357.
- Tian, L., Zhao, J., ve Huebner, E.S. (2015). School-related social support and subjective well-being in school among adolescents: The role of self-system factors. *Journal of Adolescence*, 45, 138-148
- Torun, A (1995). Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tulunay-Ateş (2016). Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile motivasyon yönelimleri arasındaki ilişkinin yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 357-386.
- Turner, R. J., Frankel, B. G. and Levin, D. M. (1983). Social support: conceptualization, measurement, and implications for mental health. In J. R. Greeley (Ed.), *Research in community and mental health* (67-111). Greenwich, CT: JAI Press.
- Wall, J., Covell, K. and Macintyre, P.D. (1999). Implications of social supports for adolescents education and career aspirations. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 31(2), 63-71.
- Williams, K. L. and Galliher, R. V. (2006). Predicting depression and self-esteem from social connectedness, support, and competence. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(8), 855-874. http://dx.doi.org/10.1521/jscp.2006.25.8.855
- Yardımcı, F. ve Başbakkal, Z. (2009). İlköğretim öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile öz-yeterlik ilişkisinin incelenmesi. *Türkiye Klinikleri J Pediatr*, 18(3), 157-66.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- Yörükoğlu, A. (1993). Çocuk ruh sağlığı. İş Bankası Yayınları.
- Zamani-Alavijeh, F., Dehkordi, F. R and Shahry, P. (2017). Perceived social support among students of medical sciences. *Electron Physician*, 9(6), 4479-4488.
- Zhang, A., Karen Ra, Z., Zhang, D., Zhang, Y. and MacLeod, K.E. (2016). The impact of school social support and bullying victimization on psychological distress among California adolescents, *Calif J Health Promot*, 14(2), 56-67.